

успішно розвиватися на усіх професійних рівнях тільки там, де вона затребувана, де є необхідні для цієї діяльності умови, там де актуальне особливе, компетентнісно комунікативне середовище у вищій, сприяюче повноцінній самореалізації як вчителя так само й учня.

Список використаних джерел

3. Куликова Л. Н. Профессиональная компетентность преподавателей-методистов как условие качества процесса профессиональной подготовки студентов // Сибирский педагогический журнал. – 2005. – № 4.
4. Самойлов Е. А. Философские основания компетентностно ориентированного образования // Философия образования. – 2008. – № 2 (23). – С. 86 – 93.
5. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования // Народное образование. – 2003. – №2. – С.58 – 64.

УДК 378.1.064.3 (477.87)

КУЗЬМИК Б. І.
ПРОКОПОВИЧ Л. С.
Мукачівський державний університет, Україна

ДВОМОВНІСТЬ І КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ

Людина не може жити поза суспільством, а жити в суспільстві означає дотримуватися законів і норм співжиття, стандартизованих взаємин між його членами. Це називають соціальною культурою.

Соціальна культура – явище загальнолюдське, вона є атрибутом будь-якого суспільства, але водночас має етнічні особливості. Вони обумовлені найрізноманітнішими чинниками, природно-кліматичними умовами, рівнем цивілізаційного розвитку, історичним шляхом етносу, соціально-економічним ладом, контактом із іншими народами, станом освіти, особливостями релігії, національним характером, ментальністю тощо. Усе сказане вище стосується і культури спілкування.

Викладений нами матеріал спрямований на розширення комунікативного світогляду студентів, піднесення рівня культури і етикетності їхнього мовлення, ошляхетнення спілкувальної поведінки, підготовки до активного життя в суспільстві.

У багатьох суспільствах окремі люди, певні соціальні верстви або й цілі народи у щоденному спілкуванні, користуються двома мовами, переходячи з однієї на іншу залежно від комунікативної ситуації. Таке явище називають двомовністю або білінгвізмом (лат. *bi, bis*, «двічі», *lingua* – «мова»). Перехід в процесі спілкування з однієї мови на іншу має назву перемикування коду (*codeswitching*). Це складний процес: мовцеві потрібно ввімкнути психічний механізм, який регулює вимовляння звуків, наголошування слів, інтонування фраз, не кажучи вже про слово- і формовживання, поєднання слів, побудову висловлювань. Трапляється, що і лексика, і граматики в українському мовленні частково російська, таке мовлення є сумішним, змішаним, українсько-російським або російсько-українським. В Україні воно називається суржиком (у прямому значенні *суржик* – це назва суміші жита і пшениці, ячменю і вівса). Як слушно зауважує А. Окара: «Суржик – для духовно

бідних, квінтесенція душевного ладу «одновимірної людини», «метафізична модель жлобської душі» [2].

Отже, основна маса помилок у спілкуванні українською мовою спричиняється впливом російського і/або говіркового та просторічного мовлення. Ці помилки численні і розмаїті. Наведені нижче помилки взяті нами з мовлення студентів Мукачівського державного університету.

Є доволі стійка група слів, як часто вимовляють студенти з неправильним наголосом:

- неправильно наголошувати: н^овий, пер^есічний, под^атковий, оді^надцять, при^ятель, на^пій, серед^іна;
- правильно: нов^ій, пересі^чний, податк^овий, один^адцять, при^ятель, на^пій, середина;
- у кличному відмінку до чоловіків з ім'ям на -ій звертаються, як до жінок, наприклад, Віталіє, Геннадіє, Сергіє. Так звучать у кличні формі жіночі імена на -я: Даріє, Вікторіє, Маріє. Правильно чоловічі імена на ій у кличному відмінку закінчувати на –ію: Віталію, Геннадію, Сергію.

Неправильно у складних числівниках від *п'ятдесяти* до *дев'ятдесяти* [1] відмінювати обидві частини слова: *п'ятидесяти*, *шестиддесяти*, *семиддесяти*. Так відмінюються числівники в російській мові. *Правильно у числівниках п'ятдесят-вісімдесят* відмінювати тільки другу частину: родовий відмінок – *п'ятдесяти (-ьох)*; давальний – *п'ятдесяти (-ьом)*; орудний – *п'ятдесятьма (-ьома)* тощо. Звертаємо увагу, що не має бути звука (літери) [и] після числівникової частини в складних іменниках типу *шістдесятник*, *сімдесятиріччя*.

Часто студенти надуживають прийменником *по*, який, за словами авторитетних російських мовознавців, поводить ся експансивно і в російському мовленні. Під російським впливом цей прийменник намагається не лише витіснити інші українські прийменники, а й проникнути туди, де прийменник узагалі не потрібний. *Неправильно: заходи по оздоровленню економіки, міське управління по фізичній культурі і спорту; комітет по захисту навколишнього середовища*. *Правильно: заходи для оздоровлення економіки; управління фізичної культури і спорту; комітет захисту середовища*.

Неправильно використовувати слово *самий* для творення форми найвищого ступеня прикметників і прислівників, наприклад: *Один із самих визначних пам'ятників Мукачева – пам'ятник Кирилу і Мефодію. Сьогодні самый шанований письменник Закарпаття – Мирослав Дочинець*. Це суржикові форми.

Правильно вживати просту (синтетичну) форму найвищого ступеня прикметника чи прислівника. *Один із найвизначніших пам'ятників Мукачева – пам'ятник Кирилу і Мефодію. Сьогодні найбільш шанований письменник Закарпаття – Мирослав Дочинець*.

Зауважимо, що в українській мові іменники у функції називання й у функції звертання морфологічно розрізняються. Для другої існує спеціальна відмінкова форма – кличний відмінок. Але вона властива тільки іменникам чоловічого і жіночого роду в однині: чоловіче, Святославе, дівчино, Ірино.

У кличному відмінку вживають загальні іменники, в тому числі назви-індекси і назви-регулятиви, вжитті як окремо, так і в поєднанні: пане, товаришко, пане професоре.

У кличному відмінку вживають особові імена і по батькові – які ужитті окремо, так і після загального іменника: Іване, Ольго, учителю Лево Андрійовичу.

Прізвища – окремо чи в поєднанні з особовими іменами і загальними іменниками – переважно ставляться у формі називного відмінка: шановний пане Ковальчук.

З незалежненням України постало питання про «по батькові» Українознавці здебільшого схиляються до думки, що тричленна формула найменування особи (прізвище, ім'я, по батькові) в українському середовищі нетипова, що вона під впливом російського мовлення набула спочатку поширення на Лівобережжі, а потім була розповсюджена по цілій Україні [3]. В Україні поширена традиція: називаючи людину, уникати слова, що означає ім'я по батькові Наприклад, Сергій Петренко, Іван Онищенко.

Однак у ставленні до вживання «по батькові», як і до більшості проблем спричинених бездержавністю України, нині немає єдності навіть у мовознавчих колах. Що ж до ділових паперів, то там продовжують діяти російсько-радянські правила.

Ми обмежилися тими помилками, котрим властива найвища частотність у мовленні через те, що вони найбільше впадають в око й обумовлюють негативні реакції сприйняття. Про ці помилки часто йде мова у пересиланнях радіожурналу «Слово», радіопрограмах для школярів. Отож, будемо частіше заглядати у словник, читати художні твори, особливо класичні, стежити за своїм мовленням та мовленням інших.

Список використаних джерел

1. Окара А. «Полтавський «суржик» та духовне плебейство» / А. Оскара // Слово і час, Київ, 2000, №12, – С. 54.
2. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища / Л. Масенко. – К., 1990. – С. 18– 19.
3. Чак Є Мовний етикет «Дорогий друже !», « Бажаю щастя» / Є. Чак // Дивослово.– 1998.– №1 – С. 17.

УДК 378-057.87-044.347:37.013

КУХТА М. І.
ШУКАЛЬ А. П.
Ужгородський національний університет, Україна

ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність професійної адаптації студентів як майбутніх фахівців зумовлена жорсткою конкуренцією на сучасному ринку праці. Перед молодого людиною постає нагальне завдання за оптимальний проміжок часу не тільки продемонструвати готовність до виконання функціональних обов'язків, але й навчитися взаємодіяти з колективом, долати психологічні бар'єри і складнощі виробничого характеру, оскільки професія загалом – це не тільки рівень теоретичної і практичної підготовки

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>